

MEMO

betreft: Trends en ontwikkelingen binnen zand- en grindindustrie
 datum: 13 juni 2017

Actuele cijfers toepassingen zand en grindwinning

De meest actuele cijfers m.b.t. zand en grindwinning zijn te vinden op:

- de website van het Compendium voor de Leefomgeving:
<http://www.clo.nl/indicatoren/nl0067-winning-en-verbruik-van-oppervlakedelfstoffen>
- met de achterliggende monitoringsrapportage bouwgrondstoffen 2014 op de website van bodemplus:
<https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/wet-regelgeving/bbk/publicaties/rapportage/>

De afgelopen 10 jaar bedroeg de reguliere winning van primaire bouwgrondstoffen in Nederland ongeveer 65 miljoen ton per jaar. Het gaat hierbij om grind, industriezand, ophoogzand, klei en mergel.

Deze oppervlakedelfstoffen worden gebruikt in de bouw. Niet alleen voor het bouwen van woningen, flats en kantoorgebouwen, maar ook voor de aanleg van wegen, bruggen en viaducten.

Grind, steenslag en beton- en metselzand (industriezand) worden vooral gebruikt als toeslagmaterialen voor de beton- en asfaltindustrie. Overige industriezand wordt gebruikt in de kalkzandsteenindustrie (kalkzandsteen) en voor specifieke hoogwaardige toepassingen (zilverzand).

Ophoogzand is nodig voor het bouwrijp maken van woongebieden en bedrijventerreinen en voor de aanleg van wegen en andere infrastructuur, maar ook voor kustverdediging en landaanwinning (aanleg Maasvlakte). Klei wordt gebruikt in de baksteenindustrie en voor de aanleg van dijken. Mergel vooral als grondstof voor cement.

In de monitoringsrapportage bouwgrondstoffen 2014 worden per delfstof de ontwikkelingen m.b.t. winning en verbruik beschreven, inclusief een inventarisatie van de verleende restvoorraad. Voor 2014 is dit samengevat in onderstaand overzicht:

Resultaat monitoring bouwgrondstoffen over 2014 (x miljoen ton)

	winning/ productie	import	export	verbruik
<i>bouwgrondstoffen regulier</i>				
<i>grof granulaat</i>				
grind	5,2	6,1		11,3
gebr.grind/ steenslag	0,5	5,3		5,8
secundair	0,6			0,6
<i>fijn granulaat</i>				
beton- en metselzand	11,7	5,0	3,2	13,5
<i>ophoogzand</i>				
ophoogzand regulier	43,4		5,2	38,2
<i>overige bouwgrondstoffen</i>				
kalkzandsteen	1,0			1,0
zilverzand	0,5			0,5
klei	2,8			2,8
mergel	1,3			1,3
Totaal regulier	67,0	16,4	8,4	75,0
<i>bouwgrondstoffen niet-regulier</i>				
Noordzee kustverdediging	58,6			58,6
Rijkswateren ov. projecten	5,0			5,0
Totaal niet regulier	63,6			63,6
Totaal bouwgrondstoffen	130,6	16,4	8,4	138,6

De reguliere winning van bouwgrondstoffen in Nederland bedroeg in 2014 ongeveer 67 miljoen ton. Dit was onderverdeeld naar 9% grove granulaten (vooral grind), 18% fijne granulaten (beton- en metselzand), 65% ophoogzand en 8% overige bouwgrondstoffen.

Daarnaast heeft in 2014 nog 63,6 miljoen ton aan niet-reguliere winning van ophoogzand plaatsgevonden vooral voor kustverdediging. Dat is bijna net zoveel als de totale reguliere winning in Nederland.

Gelet op zand- en grindvoorkomens kan Nederland voorzien in de eigen behoefte aan ophoogzand, grotendeels in die van beton- en metselzand en in ongeveer de helft van de eigen grindbehoefte. Aanvullende import van grind, gebroken rots en beton- en metselzand vindt plaats vanuit Duitsland, België, Engeland en voor een deel zelfs verder weg uit Europa. Omgekeerd vindt er export plaats naar België van (fijnere) industriezanden en van ophoogzand. De winning van mergel in Nederland wordt na 2018 grotendeels afgebouwd, maar vlak over de grens in België wordt voldoende gewonnen om in de Nederlandse behoefte te kunnen voorzien.

Vergunningen worden in Nederland meestal voor 10 – 15 jaar verleend, zodat een gemiddeld vergunde voorraad van ca 10 jaar beoordeeld kan worden als toereikend. De mogelijkheden voor winning in rijkswateren (Noordzee, IJsselmeer) zijn in principe onbeperkt, maar dit betreft uitsluitend de winning van ophoogzand. Conclusie van de monitoringsrapportage bouwgrondstoffen 2014 is dat er momenteel voldoende vergund is om in de Nederlandse behoefte te voorzien.

Verder zijn Nederlandse zand- en grindbedrijven voortdurend bezig om nieuwe projecten voor te bereiden voor de navolgende periode (voorbereidingstijd 10 – 15 jaar).

Gebruik van substituten voor zand en grind - impact op verdienmodel

Nederland is al jaren een van de koplopers in Europa bij de recycling van bouw en sloopafval, en ook bij nuttige toepassing van (licht verontreinigde) bodem en bagger.

Bouw- en sloopafval wordt in Nederland voor 95-99% hergebruikt, vooral als funderingsmateriaal onder wegen. Technisch, economisch en vanuit duurzaamheidsoptiek is dit de beste toepassing, vooral vanwege besparing op asfaltgebruik.

Als second best optie kan gedacht worden aan grindvervanger in beton, maar zolang er voldoende toepassingsmogelijkheden zijn in de wegenbouw wordt dit nauwelijks toegepast.

Licht verontreinigde bodem (klasse industrie en woningbouw) worden vooral nuttig toegepast als ophoogzandvervanger (wegenbouwzand, ophoging) en evenals bagger ook voor herinrichting (verondieping, taludafwerking).

Voor het verdienmodel betekent dit dat:

- de afzetmogelijkheden voor grind en beton- en metselzand gelijk gebleven zijn
- de afzetmogelijkheden voor primair ophoogzand de afgelopen 10 jaar structureel zijn afgenomen
- winning van beton- en metselzand in toenemende mate plaatsvindt in combinatie met berging van overtollige grond en specie (verondieping, taludafwerking, optimaliseren herinrichting).

Duurzaamheidsontwikkelingen m.b.t. zand- en grindwinning

Duurzame zand- en grindwinning is binnen primaire zand- en grindwinning een belangrijk aandachtspunt, ook om de continuïteit van toekomstige winning veilig te stellen. Hierbij richt de sector zich op volgende speerpunten:

1. Duurzame herinrichting (natuurontwikkeling in combinatie met rivierverruiming of andere nuttige functies)
2. Technische innovaties m.b.t. productie (verbetering betonkwaliteit), emissies (stikstofuitstoot, CO₂-uitstoot), groene energie (zonnepalen op plas, warmteuitwisseling)
3. Duurzaam transport (meer scheepvaart, beperking wegtransport, milieuvriendelijke transportmiddelen)
4. Inzet zand- en grind voor meest optimale toepassingen (qua milieuwinst en kosten, wat vaak parallel loopt). Zie discussie m.b.t. inzet betongranulaat als grindvervanger.